

ਦੂਜਾ ਭਾਉ

ਭਾਗ-5

ਰੱਬ ਇਕ ਹੈ।

ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਕੁਦਰਤ ਸਾਜੀ।

ਇਸ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਵਜਹ ਨਾਲ

ਦੂਜੇ ਭਾਉ
ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਹੋਈ।

ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦਾ

ਰੁਖ

ਆਪਣੇ ਕਰਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ

ਗੁਰਮੁਖ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਰ, ਜਦ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਮਨ ਦਾ **ਰੁਖ ਮਾਇਆ** ਵੱਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਕਰਤੇ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ **ਭੁਲ** ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ **ਮਨਮੁਖ** ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸੇ

ਭੁੱਲ

ਵਿਚੋਂ ਹੀ **ਦੂਜਾ-ਭਾਉ** ਉਪਜਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨਸਾਨ ਗਲਤਾਨ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤੀ ਸਭ ਮੁਈ ਸੰਪਉ ਕਿਸੈ ਨ ਨਾਲਿ ॥

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਭ ਜੋਹੀ ਜਮਕਾਲਿ ॥ (ਪੰਨਾ-84-85)

ਇਹੁ ਜਗੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਵਿਆਪਿਆ

ਦੂਜੇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-430)

ਜਗਤੁ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਹੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਜੇਤੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-593)

ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਬੀਤੀਅਨ ਭਰਮਾਈ ॥

ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਨ ਦੇਵੈ ਦੁਤਰ ਮਾਈ ॥ 3 ॥

ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਪਾਈ ॥

ਕਿਸੁ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਿਰਤੁ ਭਵਾਈ ॥ 4 ॥ (ਪੰਨਾ-745)

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥ (ਪੰ.-684)

ਕਈ ਪ੍ਰਾਣੀ ਐਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ **ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਗਲਤਾਨ** ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਮਾਰਥ ਵੱਲ ਵੀ **ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ** ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

ਲੇਕਿਨ ਬਿਪਤਾ ਪਈ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ

ਰੱਬ ਨਾਲੋਂ ਘਸ਼ੁੰਨ ਨੇੜੇ ਲਗਦਾ ਹੈ!

ਬਿਪਤਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਇਹ

- 1) ਅਕਲਾਂ ਘੋਟਦੇ ਹਨ
- 2) ਸਿਫਾਰਾਂ ਪਵਾਉਂਦੇ ਹਨ
- 3) ਰਿ ਵਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ
- 4) ਹੋਰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਨੀਵੇਂ ਹਥਕੰਡੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੂਜਾ-ਪਾਠ ਵੀ ਕਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਜੀਵਨ ਦੁਬਿਧਾ, ਭਰਮ ਜਾਂ ਸਹਿਸੇ ਵਿਚ ਵਿਅਰਥ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਇਸ ਦੋਚਿਤੀ ਹਾਲਤ ਇਉਂ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਕਰੈ ਦੁਹਕਰਮ ਦਿਖਾਵੈ ਹੋਰੁ ॥

ਰਾਮ ਕੀ ਦਰਗਹ ਬਾਧਾ ਚੋਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-194)

ਖਸਮੁ ਛੋਡਿ ਦੂਜੈ ਲਗੇ ਡੁਬੇ ਸੇ ਵਣਜਾਰਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-470)

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨੇਹੁ ਦੂਜਾਣੇ ਲਗਾ

ਝੂਰਿ ਮਰਹੁ ਸੇ ਵਾਢੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ-761)

ਦੁਹ ਵਿਚਿ ਦੁਖੀ ਦੁਬਾਜਰੇ ਖਰਬੜ ਹੋਏ ਖੁਦੀ ਖੁਆਰਾ ।.....

ਨਾ ਉਰਵਾਰੁ ਨ ਪਾਰੁ ਹੈ ਗੋਤੇ ਖਾਨਿ ਭਰਮੁ ਸਿਰਿ ਭਾਰਾ । (ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 33/1)

ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਦੁਬਾਜਰਾ ਮਨ ਪਾਟੈ ਖਰਬਾਡੂ ਖੀਰਾ ।

ਅਗਹੁ ਮਿਠਾ ਹੋਇ ਮਿਲੈ ਪਿਛਹੁ ਕਉੜਾ ਦੋਖੁ ਸਰੀਰਾ ।

(ਵਾ. ਭਾ. ਗੁ. 33/15)

ਦੁਚਿਤੇ ਕੀ ਦੁਇ ਬੂਨਿ ਗਿਰਾਨੀ ਮੋਹ ਬਲੇਡਾ ਟੂਟਾ ॥

ਤਿਸਨਾ ਛਾਨਿ ਪਰੀ ਧਰ ਉਪਰਿ ਦੁਰਮਤਿ ਭਾਂਡਾ ਫੂਟਾ ॥ (ਪੰਨਾ-331)

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ **ਰਧਾ ਭਾਵਨੀ** ਸਾਡੇ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਤਾਈਂ **ਸੀਮਿਤ** ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਲਈ ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ **ਦਿੜ੍ਹ** ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਅਨੁਭਵ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾ ਇਉਂ ਉਪਦੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ

ਹੋਇ ਇਕਤ੍ ਮਿਲਹੁ ਮੇਰੇ ਭਾਈ

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰਿ ਕਰਹੁ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥

ਹਰਿ ਨਾਮੈ ਕੇ ਹੋਵਹੁ ਜੋੜੀ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੈਸਹੁ ਸਫਾ ਵਿਛਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-1185)

ਦੂਜੇ ਲਫਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਦਰਸਾਈ ਹੋਈ **ਜੀਵਨ-ਸੇਧ** ਦੁਆਰਾ

ਦੁਬਿਧਾ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਤੇ

ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਉਣੀ ਹੈ

ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਮਾਨਸਿਕ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਤੇੀ ਨਾਲ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾ **ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉਠ ਕੇ** ਕੁਝ

ਸੋਚਣ

ਵਿਚਾਰਨ

ਸਮਝਣ

ਕਮਾਉਣ

ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਭਾਸਦੀ! ਨਾ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਸ ਇਲਾਹੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਭਾਵਾਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਹੈ!!

ਅਸੀਂ ਨਿੱਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ-ਸੁਣਦੇ, ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਅਜਾਂਈ ਗੁਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਸਭਿ ਪੜਿ ਥਕੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-650)

ਜਗਿ ਗਿਆਨੀ ਵਿਰਲਾ ਆਚਾਰੀ ॥

ਜਗਿ ਪੰਡਿਤੁ ਵਿਰਲਾ ਵੀਚਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-413)

ਪੰਡਿਤੁ ਵਾਚਹਿ ਪੋਥੀਆ ਨ ਬੁਝਹਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥

ਅਨ ਕਉ ਮਤੀ ਦੇ ਚਲਹਿ ਮਾਇਆ ਕਾ ਵਾਪਾਰੁ ॥

ਕਥਨੀ ਝੂਠੀ ਜਗੁ ਭਵੈ ਰਹਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁ ਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-56)

ਪਾਠੁ ਪੜਿਓ ਅਰੁ ਬੇਦੁ ਬੀਚਾਰਿਓ ਨਿਵਲਿ ਭੁਅੰਗਮ ਸਾਧੇ ॥

ਪੰਚ ਜਨਾ ਸਿਉ ਸੰਗੁ ਨ ਛੁਟਕਿਓ ਅਧਿਕ ਅਹੰਬੁਧਿ ਬਾਧੇ ॥ (ਪੰਨਾ-641)

ਪੂਜਾ ਕਰਹਿ ਪਰੁ ਬਿਧਿ ਨਹੀ ਜਾਣਹਿ

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਮਲੁ ਲਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-910)

ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਓ ਸਭ ਹੀ ਜਗੁ

ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਪਾਇਓ ॥

(ਸਵੱਯੇ ਪਾ: 10)

ਸਾਡਾ ਇਹ ਹਉਮੈ-ਵੇੜਿਆ ਮਨ ਅਨੇਕਾਂ ਰੰਗਾਂ-ਭੇਖਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਤੰਗਾਂ ਨਾਲ ਸਾ ਭਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਬਦਲਵੀਂ ਰੰਗਤ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਸਾਡਾ

ਜੀਵਨ

ਖਸੀਅਤ

ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਸਚੇ

ਕਰਮ ਕਿਰਿਆ

ਧਰਮ ਕਰਮ

ਭਉ ਭਾਵਨੀ

ਵੀ ਬਦਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਕਬਹੂ ਜੀਅੜਾ ਉੱਭਿ ਚੜਤੁ ਹੈ ਕਬਹੂ ਜਾਇ ਪਇਆਲੇ ॥

ਲੋਭੀ ਜੀਅੜਾ ਥਿਰੁ ਨ ਰਹਤੁ ਹੈ ਚਾਰੇ ਕੁੰਡਾ ਭਾਲੇ ॥ (ਪੰਨਾ-876)

ਇਹੁ ਮਨੁਆ ਖਿਨੁ ਨ ਟਿਕੈ ਬਹੁ ਰੰਗੀ

ਦਹ ਦਹ ਦਿਸਿ ਚਲਿ ਚਲਿ ਹਾਢੇ ॥ (ਪੰਨਾ-170-71)

ਮਨ ਕੇ ਅਧਿਕ ਤਰੰਗ ਕਿਉ ਦਰਿ ਸਾਹਿਬ ਛੁਟੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-1088)

ਖਿਨੁ ਆਵੈ ਖਿਨੁ ਜਾਵੈ ਦੁਰਗੰਧ ਮੜੈ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ਰਾਮ ॥ (ਪੰਨਾ-442)

ਇਸੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਅੰਦਰਲਾ ਆਪਾ ਕਈ ਮਾਇਕੀ ਤੰਗਾਂ ਵਿਚ
ਖੇਲੁਦਾ ਹੋਇਆ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਤੋਂ ਬੇ-ਸੁਰਾ (out of tune) ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਮਨੁਆ ਦਹ ਦਿਸ ਧਾਵਦਾ

ਓਹੁ ਕੈਸੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥ (ਪੰਨਾ-565)

ਜਿਨ੍ ਮਨਿ ਹੋਰੁ ਮੁਖਿ ਹੋਰੁ ਸੇ ਕਾਂਢੇ ਕਚਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-488)

ਸਾਧੋ ਇਹੁ ਜਗੁ ਭਰਮ ਭੁਲਾਨਾ ॥

ਰਾਮ ਨਾਮ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛੋਡਿਆ ਮਾਇਆ ਹਾਥਿ ਬਿਕਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-684-85)

ਜਦ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਮਨ ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਪੇ ਅਰਥਾਤ ਆਪਣੀ
ਅੰਤ੍ਰਿਆਤਮੇ ਨਾਲ

ਬੇ-ਸੁਰਾ (out of tune)

ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਸੁਰ (intune) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ

ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਨਾਲ

ਘਰਦਿਆਂ ਨਾਲ

ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਬੰਧੀਆਂ ਨਾਲ

ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ

ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ

ਧਰਮ ਨਾਲ

ਗੁਰੂ ਨਾਲ

ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ

ਆਪਣੇ ਰੱਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਵੀ

ਬੇ-ਸੁਰੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਹਾਂ !

ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ

ਮਨ ਅੰਦਰ
ਚਿਤ ਅੰਦਰ
ਅੰਤਿ ਕਰਨ ਅੰਦਰ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ
ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ
ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ

ਬੇਸੁਰੇਪਨ

ਅਥਵਾ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦਾ **ਬੋਲ-ਬਾਲਾ** ਹੈ।

ਇਹੁ ਮਨ ਜਲਿਆ ਦੂਜੇ ਦੋਇ ਦੇ ਗੁਰਵਾਕ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੇ ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਕਾਰਨ

ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ
ਲਬ-ਲੋਭ-ਹੰਕਾਰ
ਤੇ ਹਉਮੈ

ਦੇ **ਭਾਂਬੜ ਮਚ ਰਹੇ ਹਨ।**

ਸਾਡੀ **ਚੌਧਰਪੁਣੇ ਦੀ ਲਾਲਸਾ** ਨੇ ਸਾਡੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਮਚਾਏ ਹੋਏ ਹਨ।

ਇਹ ਹਉਮੈ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਦਿਸਦੇ ਨਹੀਂ, ਪਰ **ਗੁੱਝੇ ਤੌਰ ਤੇ** ਸਾਡੇ ਅੰਤ੍ਰਗਤ ਸਾਡੇ ਆਪੇ ਜਲਾ ਰਹੇ ਹਨ

ਜਗਤੁ ਜਲੰਦਾ ਡਿਠੁ ਮੈ ਹਉਮੈ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-651)

ਗੁਝੀ ਭਾਹਿ ਜਲੈ ਸੰਸਾਰਾ ਭਗਤ ਨ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-673)

ਹਉਮੈ ਜਲਤੇ ਜਲਿ ਮੁਏ ਕ੍ਰਮਿ ਆਏ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-643)

ਅਗਨਿ ਕੁਟੰਬ ਸਾਗਰ ਸੰਸਾਰ ॥

ਭਰਮ ਮੋਹ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ-675)

ਤਨੁ ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਾਟੀ ਭਇਆ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਮਨੂਰੁ ॥

ਅਉਗਣ ਫਿਰਿ ਲਾਗੂ ਭਏ ਕੂਰਿ ਵਜਾਵੈ ਤੂਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-19)

ਜੀਅੜਾ ਅਗਨਿ ਬਰਾਬਰਿ ਤਪੈ ਭੀਤਰਿ ਵਗੈ ਕਾਤੀ ॥ (ਪੰਨਾ-156)

ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਸੜ ਰਹੇ ਹਾਂ ਤੇ ਜਿਥੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਵੀ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਦੀ ਚੁਆਤੀ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਸਾਡੇ ਮਨ, ਚਿਤ, ਅੰਤਿ ਕਰਨ ਇਸ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਰਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਸੀਂ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਈਰਖਾ-ਦਵੈਤ, ਨਫਰਤ, ਸਾੜੇ, ਚੌਧਰ-ਪੁਣੇ ਤੇ ਹਉਮੈ ਅਥਵਾ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਅੱਗ ਜਾ ਲਾਈ ਹੈ।

ਫਿਰ ਠੰਢ ਕਿਥੇ ?

ਬਾਹਰਿ ਕੀ ਅਗਨਿ ਬੂਝਤ ਜਲ ਸਰਿਤਾ ਕੈ
ਨਾਉ ਮੈ ਜਉ ਆਗ ਲਾਗੈ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬੁਝਾਈਐ ।
ਬਾਹਰਿ ਸੈ ਭਾਗਿ ਓਟ ਲੀਜੀਅਤ ਕੋਟ ਗੜ੍ਹ
ਗੜ੍ਹ ਮੈ ਜਉ ਲੂਟਿ ਲੀਜੈ ਕਹੋ ਕਤ ਜਾਈਐ ।
ਚੋਰਨ ਕੈ ਤ੍ਰਾਸ ਜਾਇ ਸਰਨਿ ਨਰਿੰਦ ਗਹੈ
ਮਾਰੈ ਮਹੀਪਤਿ ਜੀਉ ਕੈਸੇ ਕੈ ਬਚਾਈਐ ।
ਮਾਇਆ ਡਰ ਡਰਪਤ ਹਾਰਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਵੈ
ਤਹਾਂ ਜਉ ਬਿਆਪੈ ਮਾਇਆ ਕਹਾਂ ਠਹਰਾਈਐ ।

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ. 544)

ਅਜਕਲੁ ਪਿਛਲੇ ਮਾਨੇ ਨਾਲੋਂ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਿਆਦਾ

ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨ ਬਣ ਗਏ ਹਨ
ਪਾਠ ਪੂਜਾ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ
ਕਥਾ ਵਾਰਤਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਵਾਦ-ਵਿਵਾਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ
ਲੇਖ-ਕਿਤਾਬਾਂ-ਗਰੰਥ ਲਿਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ
ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ
ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ

ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਡੀ ਸਮੁੱਚੀ

ਮਾਨਸਿਕ
ਭਾਈਚਾਰਕ
ਧਾਰਮਿਕ
ਆਤਮਿਕ

ਅਵੱਸਥਾ ਅੱਗੇ ਨਾਲੋਂ ਨਿੱਘਰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ!

ਇਸਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ ਸਾਡੀ ਰੋ ਨਾ ਜੀਵਨ-ਰੋੜ੍ਹ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਧਾਰਮਿਕ ਜੀਵਨ ਹੈ। ਸਾਡੇ

ਘਰਾਂ ਵਿਚ
ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ
ਧਾਰਮਿਕ ਅਸਥਾਨਾਂ ਵਿਚ
ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ

ਹਰ ਜਗਹ ਦੂਜੇ-ਭਾਉ ਦਾ ਹੀ ਬੋਲ-ਬਾਲਾ ਤੇ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਓਪਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਛਡਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਡਾ

ਮਨ
ਚਿਤ
ਬੁੱਧੀ
ਅੰਤਹਕਰਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰਵਿ ਭਾਵ ਅਥਵਾ ਅਨੁਭਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਕਲਾ ਨਾਲ ਛੂੰਹਦਾ ਜਾਂ ਪਰਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਅਸੀਂ ਓਪਰੇ ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਠਾਠਾ-ਬਾਗਾ ਕਰ ਛਡਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੀ ਇਹੀ ਿਕਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮਨ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ !

ਜੇਕਰ ਲੋਹੇ ਪਾਰਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਹੀ ਫੇਰੀ ਜਾਈਏ ਤਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਪਾਰਸ-ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਲੋਹਾ ਸੋਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ

ਪੜੀਐ ਗੁਨੀਐ ਨਾਮੁ ਸਭੁ ਸੁਨੀਐ ਅਨਭਉ ਭਾਉ ਨ ਦਰਸੈ ॥

ਲੋਹਾ ਕੰਚਨ ਹਿਰਨ ਹੋਇ ਕੈਸੇ ਜਉ ਪਾਰਸਹਿ ਨ ਪਰਸੈ ॥ (ਪੰਨਾ-973)

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ **ਧਿਆਨ** ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾ ਸਾਡੇ ਮਨ ਉਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਪਾਰਸ-ਕਲਾ ਨਹੀਂ ਵਰਤ ਸਕਦੀ

ਜੈਸੇ ਖਾਂਡ ਖਾਂਡ ਕਹੈ ਮੁਖਿ ਨਹੀਂ ਮੀਠਾ ਹੋਇ,
ਜਬ ਲਗ ਜੀਭ ਸਾਦਿ ਖਾਂਡ ਨਹੀਂ ਖਾਈਐ ।
ਜੈਸੇ ਰਾਤ ਅੰਧੇਰੀ ਮੈ ਦੀਪਕ ਦੀਪਕ ਕਹੈ,
ਤਿਮਰ ਨ ਜਾਈ ਜਬ ਲਗ ਨ ਜਰਾਈਐ ।
ਜੈਸੇ ਗਯਾਨ ਗਯਾਨ ਕਹੈ ਗਯਾਨ ਹੂੰ ਨ ਹੋਤ ਕਛੁ
ਜਬ ਲਗ ਗੁਰ ਗਯਾਨ ਅੰਤਰਿ ਨ ਪਾਈਐ ।
ਤੈਸੇ ਗੁਰ ਧਯਾਨ ਕਹੈ ਗੁਰ ਧਯਾਨ ਹੂੰ ਨਾ ਪਾਵਤ
ਜਬ ਲਗ ਗੁਰ ਦਰਸ ਜਾਇ ਨ ਸਮਾਈਐ ।

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ. /542)

ਕੋਈ ਗਾਵੈ ਰਾਗੀ ਨਾਦੀ ਬੇਦੀ ਬਹੁ ਭਾਤਿ ਕਰਿ
ਨਹੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਭੀਜੈ ਰਾਮ ਰਾਜੇ ॥
ਜਿਨਾ ਅੰਤਰਿ ਕਪਟੁ ਵਿਕਾਰੁ ਹੈ
ਤਿਨਾ ਰੋਇ ਕਿਆ ਕੀਜੈ ॥

(ਪੰਨਾ-450)

ਪੂਛਤ ਪਥਿਕ ਤਿਹ ਮਾਰਗ ਨ ਧਾਰੈ ਪਗਿ
ਪ੍ਰੀਤਮ ਕੈ ਦੇਸ ਕੈਸੇ ਬਾਤਨ ਸੇ ਜਾਈਐ ।
ਪੂਛਤ ਹੈ ਬੈਦ ਖਾਤ ਅੰਖਤਿ ਨ ਸੰਜਮ ਸੈ
ਕੈਸੇ ਮਿਟੈ ਰੋਗੁ ਸੁਖ ਸਹਜਿ ਸਮਾਈਐ ।
ਪੂਛਤਿ ਸੁਹਗਨਿ ਹੈ ਕਰਮਿ ਦੁਹਗਨਿ ਕੈ
ਰਿਦੈ ਬਿਭਚਾਰ ਕਤ ਸਿਹਜਾ ਬੁਲਾਈਐ ।
ਗਾਇ ਸੁਨੈ ਆਖੇ ਮੀਚੈ ਪਾਈਐ ਨ ਪਰਮਪਦੁ
ਗੁਰ ਉਪਦੇਸ ਗਹਿ ਜੋ ਲੋ ਨ ਕਮਾਈਐ ।

(ਕ. ਭਾ. ਗੁ. 439)

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਸਾਡੇ

ਮਨ

ਤਨ

ਚਿਤ

ਬੁਧੀ

ਅੰਤਹਿਕਰਨ

ਵਿਚ **ਦੂਜਾ ਭਾਉ** ਰਚ-ਮਿਚ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ

ਦੂਜਾ ਭਾਉ ਹੀ

ਸਾਡਾ

ਜੀਵਨ ਰੂਪ

ਬਣ ਚੁਕਿਆ ਹੈ

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਚਿਤੁ ਨ ਲਾਗੈ ॥

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਘਣਾ ਦੁਖੁ ਆਗੈ ॥

(ਪੰਨਾ-1052)

ਹਉਮੈ ਵਿਚਿ ਸਭੁ ਜਗੁ ਬਉਰਾਨਾ ॥

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਨਾ ॥

(ਪੰਨਾ-159)

ਧੰਧਾ ਕਰਤਿਆ ਨਿਹਫਲੁ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਸੁਖਦਾਤਾ ਮਨਿ ਨ ਵਸਾਇਆ ॥

(ਪੰਨਾ-644)

ਮਨੁ ਕਠੋਰੁ **ਦੂਜੇ ਭਾਇ** ਲਾਗਾ ॥

ਭਰਮੇ ਭੁਲਾ ਫਿਰੈ ਅਭਾਗਾ ॥

(ਪੰਨਾ-1061)

ਜਗਤੁ ਅਗਿਆਨੀ ਅੰਧੁ ਹੈ **ਦੂਜੇ ਭਾਇ** ਕਰਮ ਕਮਾਇ ॥

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਜੇਤੇ ਕਰਮ ਕਰੇ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਤਨਿ ਧਾਇ ॥

(ਪੰਨਾ-593)

ਇਨ੍ਹਿ ਮਾਇਆ ਜਗਦੀਸ ਗੁਸਾਈ ਤੁਮ੍ਹਰੇ ਚਰਨ ਬਿਸਾਰੇ ॥

ਕਿੰਚਤ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨ ਉਪਜੈ ਜਨ ਕਉ ਜਨ ਕਹਾ ਕਰਹਿ ਬੇਚਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-857)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ

ਦੈਵੀ ਗੁਣਾ

ਦੈਵੀ ਰੁਚੀਆਂ

ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ

ਦੈਵੀ ਰਸ

ਆਦਿ ਦੈਵੀ ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਕੋਰਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵ ਦੀ ਇਸ ਨਿਘਰਦੀ ਅਵੱਸਥਾ ਦਾ ਮੂਲ ਕਾਰਨ **ਦੂਜਾ ਭਾਉ** ਹੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡੇ **ਮਟਰੋੜ** ਹੋਏ ਮਨ ਵਿਚ

ਸੰਗਤ ਕਰਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਨਣ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਮਝਣ
ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰਨ

ਲਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ, ਖਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ!

ਅਸੀਂ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਉਪਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਸੁਣਦੇ ਵੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਓਪਰੇ
ਜਿਹੇ ਮਨ ਨਾਲ ਹਾਮੀ ਭਰ ਛਡਦੇ ਹਾਂ

ਗੁਰਮਤਿ ਸੁਨਿ ਕਛੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਉਪਜਿਓ
ਪਸੁ ਜਿਉ ਉਦਰੁ ਭਰਉ ॥

(ਪੰਨਾ-685)

ਜਦ ਸਾਡਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਭੁੱਲਕੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਮਾਇਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨੀਵੇਂ ਅਉਗਣਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ

ਗ੍ਰਹਿਣ

ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ ਮਨ ਮਾਇਕੀ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ ਮੁਜੱਸਮ ਅਥਵਾ ਅਉਗੁਣਾਂ ਦਾ
ਸਰੂਪ ਹੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਹਰਿ ਸਾਜਨੁ ਪੁਰਖੁ ਵਿਸਾਰਿ ਕੈ ਲਗੀ ਮਾਇਆ ਧੋਹੁ ॥
ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤ੍ਰ ਨ ਸੰਗਿ ਧਨਾ ਅਵਿਨਾਸੀ ਓਹੁ ॥
ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਝੂਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥

(ਪੰਨਾ-133)

ਮਾਇਆ ਮੋਹਿ ਨਟਿ ਬਾਜੀ ਪਾਈ ॥
ਮਨਮੁਖ ਅੰਧ ਰਹੇ ਲਪਟਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-230)

ਅਨਿਕ ਜਨਮ ਬੀਤੀਅਨ ਭਰਮਾਈ ॥
ਘਰਿ ਵਾਸੁ ਨ ਦੇਵੈ ਦੁਤਰ ਮਾਈ ॥
ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਅਪਨਾ ਕੀਆ ਪਾਈ ॥
ਕਿਸੁ ਦੋਸੁ ਨ ਦੀਜੈ ਕਿਰਤੁ ਭਵਾਈ ॥

(ਪੰਨਾ-745)

ਭੂਲਿਓ ਮਨੁ ਮਾਇਆ ਉਰਝਾਇਓ ॥

ਜੋ ਜੋ ਕਰਮ ਕੀਓ ਲਾਲਚ ਲਗਿ ਤਿਹ ਤਿਹ ਆਪੁ ਬੰਧਾਇਓ ॥ (ਪੰ.-702)

ਐਸੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਾਲੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਤਸੰਗਤ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ
ਨਾ ਹੀ ਉਦਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਹਿਰੀ ਕੌਮਾਂ **ਰੱਬ** ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਥਵਾ ਖਸੀਅਤ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਅਨਜਾਣ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਲੋਕ ਰੱਬ ਦੀਆਂ

ਕਤੀਆਂ

ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਓਟ ਅਥਵਾ ਆਸਰਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ

ਅਗਨੀ

ਪਾਣੀ

ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤੇ

ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤ

ਸੱਪ

ਬਾਂਦਰ

ਮਗਰਮੱਛ

ਪਿੱਪਲ

ਆਦਿ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੰਗਲੀ ਕੌਮਾਂ ਨੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪੂਜਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਕਤੀ ਦੀ ਭੈ-ਭਾਵਨੀ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਜੰਗਲੀ ਕੌਮਾਂ

ਕੁਦਰਤੀ ਕਤੀਆਂ

ਤਾਂ ਮੰਨਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਕਰਤੇ ਅਥਵਾ ਮਾਲਕ ਤੋਂ ਅਨਜਾਣ ਹਨ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਲੋਕ

ਨਾਸਤਕ-ਆਸਤਕ

ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਹ ਰੱਬੀ ਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ **ਰੱਬ** ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ ਤੇ (indirectly) ਜਾਂ ਅਨਜਾਣਪੁਣੇ ਵਿਚ ਮੰਨਦੇ ਹਨ

ਕੋਊ ਬੁਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਤ ਹੈ ਪਸ ਕੋਊ ਮ੍ਰਿਤਾਨ ਕੋ ਪੂਜਨ ਧਾਇਓ ॥

ਕੂਰ ਕ੍ਰਿਆ ਉਰਝਿਉ ਸਭ ਹੀ ਜਗ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨ ਕੋ ਭੇਦੁ ਨ ਧਾਇਓ ॥

(ਸਵੱਯੇ ਪਾ: 10)

ਅਸੀਂ ਸਭਿਅਕ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਵੀ ਗੁਰਬਾਣੀ
 ਟੁਣੇ ਟਿਪਣਿਆਂ ਲਈ
 ਧਾਗੇ-ਤਵੀਤਾਂ ਲਈ
 ਭੂਤ-ਪ੍ਰੇਤਾਂ ਵਸ ਕਰਨ ਲਈ
 ਗਿਆਨ ਘੋਟਣ ਲਈ
 ਵਾਹ-ਵਾਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ
 ਭਲੇ-ਭਲੇਰੇ ਬਨਣ ਲਈ
 ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਇਕੀ ਗਰਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ
 ਮਾਇਆ ਬਟੋਰਨ ਲਈ

ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਨਜਾਇ ਘਰੋਗੀ ਮਾਮਲੇ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਬੇ-ਅਦਬੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ

ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਸਰੂਪ ਹੈ
 ਨਾਮ-ਰੂਪ ਹੈ
 ਬਦ-ਰੂਪ ਹੈ
 ਪ੍ਰੇਮ-ਸਰੂਪ ਹੈ
 ਸਤਿ-ਸਰੂਪ ਹੈ
 ਅਨਹਦ-ਧੁਨੀ ਹੈ
 ਆਤਮਿਕ ਰਸ ਰੂਪ ਹੈ
 ਆਤਮਿਕ ਰੰਗ ਰੂਪ ਹੈ
 ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੈ
 ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ
 ਜਗਿ ਮਹਿ ਚਾਨਣ ਹੈ

ਵਾਹ ਵਾਹ ਬਾਣੀ ਸਤਿ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੂਝੈ ਕੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1276)

ਇਹ ਬਾਣੀ ਜੋ ਜੀਅਹੁ ਜਾਣੈ ਤਿਸੁ ਅੰਤਰਿ ਰਵੈ ਹਰਿ ਨਾਮਾ ॥ (ਪੰਨਾ-797)

ਲੋਗੁ ਜਾਨੈ ਇਹੁ ਗੀਤੁ ਹੈ ਇਹੁ ਤਉ ਬ੍ਰਹਮ ਬੀਚਾਰ ॥ (ਪੰਨਾ-335)

ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਹੈ ਬਾਣੀ ਵਿਚਿ ਬਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਾਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-982)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਇਸੁ ਜਗ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਕਰਮਿ ਵਸੈ ਮਨਿ ਆਏ ॥ (ਪੰਨਾ-67)

ਪਰ ਐਸੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਅਸੀਂ ਮਾਇਕੀ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਵਿਚ ਵਰਤ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਤਮਿਕ ਲਾਹੇ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਮਾਰਗਿ ਮੋਤੀ ਬੀਬਰੇ ਅੰਧਾ ਨਿਕਸਿਓ ਆਇ ॥
ਜੋਤਿ ਬਿਨਾ ਜਗਦੀਸ ਕੀ ਜਗਤੁ ਉਲੰਘੇ ਜਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1370)

ਕਿਆ ਪੜੀਐ ਕਿਆ ਗੁਨੀਐ ॥
ਕਿਆ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨਾ ਸੁਨੀਐ ॥
ਪੜੇ ਸੁਨੇ ਕਿਆ ਹੋਈ ॥
ਜਉ ਸਹਜ ਨ ਮਿਲਿਓ ਸੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-655)

ਗਿਆਨ ਹੀਣੰ ਅਗਿਆਨ ਪੂਜਾ ॥
ਅੰਧ ਵਰਤਾਵਾ ਭਾਉ ਦੂਜਾ ॥ (ਪੰਨਾ-1412)

ਪਾਠੁ ਪੜੈ ਨਾ ਬੁਝਈ ਭੇਖੀ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-66)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਦੂਜੇ-ਭਾਉ ਦਾ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲ, ਵਲਵਲੇ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੀ ਅਤਿ ਨੀਵੇਂ ਦਰਜੇ ਅਥਵਾ ਸਤਹ (wave-length) ਦੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਖਿਆਲਾਂ ਅਥਵਾ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਤਹ ਵਿਚਕਾਰ ਅਤਿਅੰਤ

ਪਾੜਾ
ਫਾਸਲਾ
ਅੰਤਰ
ਵਿੱਥ
ਦੂਰੀ

ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਨੀਵੇਂ ਤੇ ਦੂਜੇ ਭਾਉ ਦੀ ਰੰਗਤ ਕਾਰਨ ਮੈਲੇ ਹੋਏ ਮਨ ਦੀ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਆਤਮਿਕ-ਸਤਹ (divine wave length) ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ

ਸੰਗਤ
ਸਾਂਝ
ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ
ਇਕ-ਸੁਰਤਾ

ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ।

ਚਲਦਾ.....

□